

Олександр Письменний,
адвокат, Рада адвокатів Дніпропетровської області,
аспірант кафедри адміністративного права,
процесу та адміністративної діяльності
Дніпропетровського державного університету
внутрішніх справ
ORCID: 0009-0009-1065-3922

DOI 10.32782/2306-9082/2023-51-5

УДК 347.961

Нотаріальне посвідчення шлюбного договору як спосіб захисту прав та законних інтересів громадян

На сьогоднішній день, укладення шлюбних договорів є актуальним та популярним явищем, що свідчить про зрілість та правову культуру суспільства. Шлюбний договір – це документ, який укладають люди перед вступом у шлюб або під час вже укладеного шлюбу. Він містить умови, за якими подружжя збирається жити разом, а також регулює права та обов'язки кожного з партнерів. В сучасному світі шлюбні договори стають все популярнішими, оскільки дозволяють уникнути багатьох проблем у майбутньому. У цій статті ми досліджуємо важливість нотаріального посвідчення шлюбних договорів у правовому суспільстві, а також спробуємо надалі розкрити переваги на проблеми, які можуть виникнути після його укладення.

Дані ускладнення на теперішній час, пов'язуються з тим, що відповідно до статті 5 Закону України «Про нотаріат» нотаріуси зобов'язані сприяти громадянам у здійсненні їхніх прав

і захисті законних інтересів, роз'яснювати їхні права та обов'язки і попереджати про наслідки вчинюваних нотаріальних дій з тим, щоб юридична необізнаність не була використана їм на шкоду [10]. При вчиненні нотаріальних дій нотаріуси повинні керуватися «Порядком вчинення нотаріальних дій нотаріусами України» [12] Як зазначає Є. О. Харитонов, нотаріальне посвідчення правочину означає, що зміст, дата, час і місце вчинення, наміри сторін правочину, відповідність його чинності закону та інші обставини засвідчені нотаріусом. Це означає, що він перевірений і офіційно зафіксований, а тому вважається встановленим і офіційним [11, с. 209].

При посвідченні шлюбного договору нотаріус повинен переконатися, що його зміст відповідає загальним вимогам до правочинів, викладеним у статті 203 Цивільного кодексу України [16]: 1) зміст правочину не може суперечити вимогам закону, а також моральним засадам

суспільства; 2) особи, які вчиняють правочин, мають необхідний обсяг цивільної дієздатності; 3) учасники правочину є вільними у своєму волевиявленні, яке відповідає їхній внутрішній волі; 4) правочин вчиняється у формі, встановленій законом; 5) правочин спрямований на реальне настання правових наслідків, що обумовлені ним [5].

Шлюб – це родинний союз, співжиття чоловіка й жінки за взаємною згодою [15].

За статтею 21 Сімейного Кодексу України шлюбом є сімейний союз жінки та чоловіка, зареєстрований у органі державної реєстрації актів цивільного стану [1].

Статтею 74 Сімейного Кодексу України передбачено: право на майно жінки та чоловіка, які проживають однією сім'єю, але не перебувають у шлюбі між собою або в будь-якому іншому шлюбі, (так званий «конкубінат») [1].

Головною ознакою фактичних шлюбних відносин є – різностатевість, також слід зауважити, що проживання однією сім'єю не є підставою для виникнення у осіб прав та обов'язків подружжя (частина друга статті 21 Сімейного Кодексу України) [1].

Цивільні партнерства – реєстровані цивільні партнерства в Україні, як різностатеві так і одностатеві шлюби у будь-якому їх визначенні та тлумаченні наразі не передбачені чинним законодавством. 7 березня 2023 року у Верховну Раду України було внесено законопроект щодо впровадження можливості реєстрації цивільних партнерств. Вказана законодавча ініціатива була підтримана петицією суспільства на сайті Президента України «За реєстровані партнерства для одностатевих і різностатевих пар, на підтримку законопроекту № 9103 «Про інститут реєстрованих партнерств» [2]. А сам закон було внесено, як відповідь на запит від представників ЛГБТ спільнот, в тому

числі військових з метою захисту прав та свобод громадян, які відповідно до законодавства України не можуть узаконити свої стосунки. Вказане питання неодноразово досліджувалось шляхом опитувань, так в 2022 році Київським міжнародним інститутом соціології було опубліковано аналітичний звіт «Сприйняття ЛГБТ людей та їх прав в Україні» [3].

Заступниця міністра юстиції України з європейської інтеграції Валерія Коломієць у своїй публікації для Української правди [4] зазначила, концептуальні речі цивільних партнерств:

- інститут реєстрованого цивільного партнерства пропонується запровадити лише для одностатевих пар. Важлива ремарка, це будуть саме партнерства, а не «одностатеві шлюби», тобто сам інститут шлюбу жодних змін зазнавати не буде;

- це буде окремий законопроект в котрому буде передбачено конкретний перелік прав партнерів. Тобто передбачені всі надані права та обов'язки партнерів із внесенням змін до низки законів. Фактично все те ж саме, що і в різностатевих пар, з врахуванням певних винятків та нюансів;

- в законопроекті буде визначено коло питань, що можуть регулюватися партнерським договором;

- одностатеві шлюби, що укладені між громадянами України в іноземних країнах, планується прирівняти до цивільного партнерства в Україні; у випадку якщо партнери є громадянами України та проживають закордоном і бажають зареєструвати партнерство, вони зможуть це зробити в дипломатичних і консульських установах України;

- в законопроекті також маємо врахувати рішення Європейського Суду з прав людини у справі Fedotova and others проти їх країни. В цій справі кілька одностатевих пар стверджували, що їхні права були порушені тим,

що їхня країна не надала їм можливість оформити офіційні стосунки для захисту своїх матеріальних та нематеріальних прав.

Також необхідно врахувати, що Україна порушила права одностатеві пари, яка не могла офіційно зареєструвати свої стосунки, хоча жила разом як сім'я. Європейський суд з прав людини визнав це порушення і зобов'язав державу виплатити компенсацію обом чоловікам. Цей вирок є важливим для ЛГБТ-спільноти в Україні, оскільки він демонструє, що дискримінація за сексуальною орієнтацією є неприпустимою. Проте, українська Конституція не дозволяє одностатеві шлюби, тому поки що узаконення стосунків для гей-пар не є можливим [5].

Правова колізія полягає у тому, що Україна ухвалила Закон про ратифікацію Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод у 1997 році, але деякі положення цієї Конвенції не дотримуються в українському законодавстві [6]. Зокрема, стаття 8 Конвенції гарантує право на повагу до сімейного та приватного життя, але стаття 51 Конституції України ґрунтує шлюб на вільній згоді жінки та чоловіка, тому одностатеві пари не можуть зареєструвати свої стосунки [5, 6]. Крім того, стаття 14 Конвенції гарантує право на дискримінацію за будь-якою ознакою, включаючи сексуальну орієнтацію, але в Україні існує дискримінація проти сексуальних меншин [6]. Стаття 74 Сімейного кодексу України визнає фактичні шлюбні відносини різностатевих пар, навіть якщо вони не зареєстровані, але це не стосується одностатевих пар [1].

ЄСПЛ визнав, що Україна дискримінує одностатеву пару Андрія Маймулахіна та Андрія Маркова, які мають спільне життя з 2010 року, але не можуть отримати офіційне визнання свого «громадянського» шлюбу через протиріччя між українським законодавством та Конвенцією про захист

прав людини і основоположних свобод [6].

Михайло Тарахкало, керівник Центру стратегічних справ Української Гельсінської спілки з прав людини, вказує, що ЄСПЛ визнав дискримінацію стосовно одностатевих пар у Україні та закликає уряд визнати їхні стосунки та ухвалити законодавство про реєстрацію одностатевих партнерств як сімей. Це рішення не є унікальним, оскільки ЄСПЛ вже виносив подібні рішення щодо інших країн, таких як Італія та Греція.

Аналітикиня Вокс Україна, докторка філософії з економіки Вікторія Агапова [7] у своїй публікації для видання «НВ» Чинне законодавство регулює лише «традиційні» шлюби. У сучасному суспільстві це виявилось недостатнім для юридичної фіксації різнопланових союзів між людьми, які хочуть унормувати широке коло взаємних обов'язків і прав. Так, поза увагою залишаються відносини осіб без романтичного чи сексуального підґрунтя, але пов'язаних спільним побутом. Також поза легальним способом зафіксувати взаємні права та обов'язки залишаються одностатеві пари.

Європейський суд із прав людини, який 1 червня визнав порушення Україною прав одностатевих пар, своїм рішенням зобов'язав Україну визнати стосунки ЛГБТ пар, заявила авторка законопроекту про реєстровані партнерства, народна депутатка від «Голосу» Інна Совсун [7].

«Україна, як держава-учасниця Європейської конвенції з прав людини, має ухвалити закон, яким на юридичному рівні визнає одностатеві пари і надати їм можливість реєструвати свої стосунки як сім'ю. Аналогічні рішення ЄСПЛ виносив щодо інших країн, це стала практика. Такі ж рішення свого часу виконали Італія та Греція. Дуже скоро таке зобов'язання чекає і на Польщу. При цьому суд щоразу аналізує національне

законодавство держави: Конституцію, сімейний кодекс, практику національних судів та враховує пояснення уряду держави-відповідачки», – написала вона у своєму фейсбуці.

Але залишимо проєкт закону поза нашою увагою оскільки немає сенсу аналізувати нормотворчість без, хоча б, повного тексту проєкту закону, та повернемося до шлюбу який закріплено у законодавстві України.

Шлюб в українській правій системі наділений наступними ознаками є обов'язковими для його дійсності: **одностатевість**, тобто шлюб може бути укладений лише між чоловіком та жінкою, які досягли шлюбного віку

та є дієздатними; **добровільність**, за нашою конституцією Україна є світською державою, тому жодні обряди, а особливо ті де рішення за молодять приймають батьки або старійшини не припустимі з точки зору їх законності; **моногамність** особа може перебувати лише в одному шлюбі одночасно, для укладання нового шлюбу необхідно припинити будь-який раніше укладений шлюб, в Україні є три способи припинити шлюб адміністративний, за рішенням суду та у зв'язку зі смертю одного з подружжя. Також є й інші ознаки, але вони є біль морально-етичними та знаходяться трохи в іншій площині ніж правова.

Рік	Укладено шлюбів ¹	Розірвано шлюбів ¹	Укладено шлюбних договорів ¹
2015	299038	34230	1703
2016	229453	35463	1915
2017	249522	33169	2134
2018	228411	153900	6167
2019	237858	138000	6957
2020	167900	119253	2796
2021	214012	29587	4099
2022	198332	17893	1593

¹Без тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим, м. Севастополя та частини тимчасово окупованих територій у Донецькій та Луганській областях.

За графіком можна зробити висновок, що немає прямої залежності між кількістю укладених шлюбів та кількістю укладених шлюбних договорів. Проте можна помітити невелику тенденцію, що кількість розлучень зменшується зі збільшенням кількості посвідчених шлюбних договорів. Варто зазначити, що ця тенденція не є повністю репрезентативною.

Сучасне законодавство України наділено розгалуженим інструментарієм для захисту людей які перебувають у шлюбі та/або живуть однією сім'єю, а саме захисту їх побуду та майна.

Порядком вчинення нотаріальних дій нотаріусами України [12] передбачено посвідчення договорів між подружжям, батьками дитини, а також особами, які проживають однією сім'єю: укладання одним із подружжя будь-яких договорів щодо розпорядження своєю часткою у спільній сумісній власності подружжя неможливе без попередньої нотаріальної згоди другого з подружжя, виключенням є майно, що визначене шлюбним договором, також дружина і чоловік мають право на укладання договорів про поділ майна, що належить їм на праві

спільної сумісної власності, за домовленістю між подружжям нотаріусом може бути посвідчений договір про надання утримання одному з них, батьки дитини мають право укласти між собою договір про сплату аліментів на дитину, а між батьками, один з яких проживає окремо від дитини, з дозволу органу опіки та піклування може бути укладений договір про припинення права на аліменти для дитини у зв'язку з передаванням права власності на нерухоме майно.

Тож повернемося до виключення, а саме шлюбного договору який регламентує відносини подружжя протягом їх подружнього життя та регламентує процедуру його припинення.

Поняття шлюбного договору розкрито главою 10 Сімейного Кодексу України, цитувати сімейний кодекс немає ніякого сенсу, оскільки саме поняття, процедура укладення та застосування розкрито доступно, мною не зустрічалось випадків коли сторони або суд мали проблеми з трактуванням законодавства у галузі шлюбних договорів, також в Українському законодавстві відсутні яскраві колізії з іноземними державами, з якими Україна перебуває у тісних відносинах, які б виникали при посвідченні шлюбних договорів [1].

Укладання шлюбного договору є дуже важливим кроком для подружжя. Шлюбний договір має кілька важливих переваг. По-перше, він дозволяє подружжю заздалегідь визначити умови розлучення, що зменшує ризик конфліктів та сприяє швидкому та мирному розірванню шлюбу. По-друге, договір може визначати права та обов'язки подружжя у відносинах з майном, що є особливо важливим у випадку розлучення або смерті одного з партнерів. По-третє, шлюбний договір може забезпечити фінансову стабільність сім'ї, визначивши правила розподілу майна та фінансування сімейних витрат.

Шлюбний договір може бути особливо важливим у таких випадках:

1. Якщо один з подружжя має значну кількість майна або бізнес, який він хоче захистити в разі розірвання шлюбу.

2. Якщо один з подружжя має великі борги або заборгованості, які не повинні перейти на іншого партнера.

3. Якщо один з подружжя має дітей від попереднього шлюбу і хоче забезпечити їхнє майбутнє.

4. Якщо подружжя має різні погляди на розподіл майна в разі розлучення.

5. Якщо один з подружжя має так звану родову власність або власність, яку він хоче захистити від розлучення.

6. Якщо подружжя має намір жити окремо, але хочуть забезпечити фінансову підтримку один одному.

7. Якщо подружжя має намір переїхати до іншої країни, де законодавство шлюбних відносин може бути іншим.

У цих випадках шлюбний договір може допомогти запобігти конфліктам та забезпечити захист інтересів кожного з подружжя.

Кількість посвідчених шлюбних договорів з кожним роком збільшується, але їх загальна кількість все ще не є достатньою, щоб зняти навантаження з судів у процесах щодо розірвання шлюбу. Існує декілька причин, чому подружжя не укладає шлюбний договір:

1. Відчуття довіри: пари вірять, що вони будуть разом назавжди, тому їм не знадобиться жодний документ, щоб це підтвердити.

2. Незручність: деякі люди можуть відчувати, що укладання шлюбного договору може бути незручним і неприємним процесом.

3. Вартість: посвідчення шлюбного договору нотаріусами, здійснюється на платній основі, тому багато пар не бажають витратити на це гроші.

4. Необізнаність: багато людей банально не розуміють, що таке

шлюбний договір і яким чином він може захистити їхні інтереси.

Щодо останнього пункту, я рекомендую, щоб органи РАГС під час подачі заяви на укладення шлюбу, роз'яснювали про можливість укладення шлюбного договору. Це зменшило б навантаження на суди в майбутньому, оскільки це спонукає більшість пар укласти шлюбний договір. Іншою альтернативою є забезпечення відділів РАГС буклетами з роз'ясненнями щодо укладення шлюбних договорів, щоб не займати час працівників органів РАГС. Під час цього процесу, пари будуть мати більшу свободу вибору, а судові процеси будуть менш складними.

Таким чином це допоможе мінімізувати кількість звернень до суду з позовами про поділ майна подружжя під час розірвання шлюбу, оскільки під час розірвання шлюбу, коли немає шлюбного договору, судовий процес може бути дуже складним і тривалим. В такому випадку, суд повинен вирішити питання про розподіл майна, визначити його походження, визначити майнове забезпечення дітей, а також інші питання. Це може зайняти дуже багато часу та коштів. Підписання шлюбного договору допомагає уникнути цих проблем. У тексті шлюбного договору всі ці питання можуть бути визначені. Це дозволить уникнути довгих та складних судових процесів, що зменшує навантаження на суди. Крім того, шлюбний договір може допомогти зменшити конфлікти між подружжям та забезпечити більш гладкий та цивілізований процес розлучення.

Також маємо наступну проблему, шлюбні договори посвідчуються нотаріусами у трьох примірних по одному для кожної з сторін та один для зберігання у справах нотаріуса, вказаний договір ніде не реєструється окрім паперового реєстру для реєстрації нотаріальних дій. Тобто ніхто окрім нотаріуса та подружжя не

володіє інформацією щодо наявності у подружжя шлюбного договору та його змісту. Таким чином у разі втрати одним з подружжя свого примірника, з метою захисту власних майнових прав особа мусить згадати навіть через п'ятдесят років реквізити нотаріуса яким було посвідчено шлюбний договір дату та його реєстровий номер. Також у разі смерті одного з подружжя, другий з подружжя, що його пережив може приховати від нотаріуса, яким заведено спадкову справу наявність такого договору, що може призвести до незаконного збільшення частки у спадщині другого з подружжя, шляхом отримання в межах спадкової справи свідоцтва про право власності на частку в спільному майні подружжя, що призведе до зменшення спадкової маси для інших спадкоємців померлого.

Також подружжя може прийти до іншого нотаріуса та посвідчити ще один шлюбний договір з зовсім іншими умовами, який може сильно відрізнятися від попереднього, та використовувати у випадку необхідності той що їм зручно. Українське законодавство передбачає, що шлюбний договір може бути укладений тільки один раз між двома особами, з правом подальшої зміни його шляхом укладення додаткових угод до нього. Однак, з'явилася інформація про те, що деякі пари в Україні технічно укладають шлюбний договір двічі, що є порушенням закону. Укладення шлюбного договору двічі є незаконним. Це порушення закону може мати серйозні наслідки для пари. Якщо суд встановить, що шлюбний договір був укладений двічі, то це може призвести до скасування обох договорів. Це означає, що подружжя не матимуть жодних правових наслідків від першого або другого укладення шлюбного договору. Тому, якщо пара планує укласти шлюбний договір, важливо дотримуватися законодавства та укладати його тільки

один раз. Якщо ж виникають будь-які сумніви, краще звернутися до нотаріуса, який допоможе зрозуміти всі правові аспекти укладання шлюбного договору та допоможе уникнути порушення закону.

Щодо реєстру шлюбних договорів, то реєстр повинен бути централізованим та доступним для перегляду всіма зацікавленими особами. Кожен шлюбний договір має бути зареєстрований у реєстрі з унікальним ідентифікатором та датою реєстрації. Це дозволить забезпечити доступ до інформації про наявність та зміст шлюбних договорів для будь-якої особи, яка має на це законний інтерес. Крім того, реєстр повинен мати можливість зберігати електронні копії договорів, щоб уникнути проблем з втратою паперових примірників. Така система реєстрації дозволить уникнути непорозумінь та спростить процес захисту майнових прав у разі втрати договору або смерті одного з подружжя.

З метою економії грошових коштів на створення самостійного реєстру шлюбних договорів та не нагромадження держави ще одним самостійним реєстром, я б особисто порекомендував вшити вказаний розділ до одного з вже існуючих у нашій державі реєстрів, у вигляді вкладки, це Державний реєстр актів цивільного стану громадян. Такий запис в реєстрі буде прямо пов'язаний з цим конкретним шлюбом, а головною перевагою буде те, що нотаріуси під час вчинення нотаріальних дій щодо розпорядження спільним сумісним майном подружжя зобов'язаний використовувати інформацію з єдиних та державних реєстрів.

Здійснюючи порівняльно-правовий аналіз національного та зарубіжного законодавства щодо регулювання шлюбних договорів, слід зазначити, що в країнах континентального права шлюбні договори також укладаються у письмовій формі та потребують нотаріального посвідчення.

Аналізуючи Європейську практику укладення шлюбних договорів хочемо акцентувати увагу, що, наприклад, у Великобританії шлюбні договори можуть бути посвідчені нотаріально або через спеціальну службу реєстрації шлюбних договорів. Згідно зі статтею The Marriage Act 1949, шлюбні договори можуть бути посвідчені перед нотаріусом або комісаром засвідчення документів. Також, у Великобританії існує спеціальна служба реєстрації шлюбних договорів – HM Land Registry, яка може здійснювати реєстрацію шлюбних договорів.

У Польщі шлюбні договори можуть бути посвідчені перед нотаріусом або у відділі реєстрації актів цивільного стану. Згідно зі статтею «Шлюбний договір» на сайті «Юридична клініка», укладення шлюбного договору потребує вільної волі обох майбутніх подружжів та відсутності обмежень їхніх прав. Крім того, шлюбний договір може бути змінений або скасований за згодою сторін або рішенням суду, як зазначено на сайті «Польська асоціація нотаріусів».

У Франції шлюбні договори можуть бути посвідчені перед нотаріусом або у відділі реєстрації актів цивільного стану. Згідно зі статтею «Шлюб та шлюбні договори в Франції», нотаріус має право відмовити у посвідченні договору, якщо він суперечить законодавству або загрожує правам одного з подружжя.

У ФРН шлюбні договори можуть бути посвідчені перед нотаріусом або у відділі реєстрації актів цивільного стану. Згідно зі статтею 1414 Цивільного кодексу ФРН, шлюбні договори є законними та їх виконання забезпечується судом. Крім того, відповідно до статті 1416 Цивільного кодексу ФРН, шлюбні договори можуть бути змінені або скасовані за згодою обох сторін або за рішенням суду [8].

У Італії шлюбні договори можуть бути посвідчені перед нотаріусом або

відділом реєстрації актів цивільного стану. Згідно зі статтею 1325 Цивільного кодексу Італії, шлюбний договір повинен бути укладений у письмовій формі та містити реквізити сторін [9].

У Чеській Республіці шлюбні договори можуть бути посвідчені перед нотаріусом або відділом реєстрації актів цивільного стану. Згідно зі статтею 859 *českého občanského zákoníku*, шлюбні договори мають бути підписані обома сторонами та посвідчені нотаріусом.

У США шлюбні договори можуть бути посвідчені перед нотаріусом або судом, залежно від законодавства штату. Згідно зі статтями 25-201 до 25-205 Кодексу штату Меріленд, шлюбні договори повинні бути підписані обома сторонами та посвідчені нотаріусом [13].

У деяких штатах, таких як Каліфорнія, шлюбні договори можуть бути посвідчені за допомогою електронного підпису. Згідно зі статтею 1633.2 Кодексу Каліфорнії, електронний підпис може бути використаний для підписання та посвідчення шлюбних договорів [13].

Шлюбні договори у США мають різні вимоги та обмеження в залежності від штату. Наприклад, у штаті Нью-Йорк шлюбний договір повинен бути підписаний не менше ніж за 30 днів до дати весілля та повинен бути посвідчений перед нотаріусом [14].

Судячи зі статистики у сучасному світі все більше людей стає зацікавленими в укладенні шлюбу із застосуванням шлюбних договорів. Це з тим, що нині дедалі більше людей мають значний матеріальний і майновий досвід до шлюбу, і вони хочуть захистити свої інтереси у разі розлучення. Проте законодавство щодо шлюбних договорів хоча і гарно прописане, проте має все ж таки деякі прогалини. Тому важливо постійно вдосконалити законодавство у цій галузі. Насамперед, це допоможе людям краще розуміти свої

права та обов'язки під час укладання шлюбу та укладання шлюбного договору. Загалом удосконалення законодавства щодо шлюбних договорів допоможе забезпечити захист інтересів обох сторін та створити більш справедливі умови для укладення шлюбу.

Отже, шлюбний договір – це важлива ознака зрілості правового суспільства. Він дозволяє молодим парам забезпечити своє майбутнє та визначити права та обов'язки кожного з партнерів у разі розлучення, а також зменшити навантаження на судову систему. Такий договір є гарантією стабільності та безпеки у шлюбі, а також сприяє збереженню взаєморозуміння та поваги між партнерами. Укладання шлюбного договору є показником того, що суспільство стає більш свідомим та відповідальним у відносинах між людьми. Тому, шлюбний договір – це необхідний елемент розвитку правової культури та зрілості суспільства.

Крім того, легалізація шлюбного договору має доказову силу у разі виникнення спору між сторонами, оскільки вони завжди мають при собі копію договору, завірену нотаріусом, а всі нотаріальні дії зареєстровані. Діє згідно регламенту, статтею 52 Закону України «Про нотаріат». Однак доступ до нотаріально посвідчених договорів дуже обмежений через таємницю нотаріального посвідчення. Тому кредитори подружжя не можуть повністю захистити свої права від недобросовісних боржників (сторін шлюбного договору). Тому науковці неодноразово висловлювали свою точку зору щодо необхідності видання єдиного реєстру шлюбних договорів [10].

Проаналізувавши, вони зроблять висновки про необхідність видання єдиного реєстру шлюбних договорів, зареєструвати єдиний відкритий шлюбний договір, який міститиме загальну інформацію про весілля, договір. Зокрема, такий реєстр може містити відомості про особу, яка

укладає шлюбний договір (прізвище, ім'я та по батькові), місце та час укладення шлюбного договору, відомості про зміни в режимі майна чоловіка та дружини. подружжя має «змінено» або «не змінено» та реєстраційний номер шлюбного договору.

Реєстр шлюбних договорів (контрактів) має вести державний орган реєстрації актів цивільного

стану, який веде реєстр осіб, що уклали шлюб. Таким чином, найлегше простежити, чи перебувають чоловік і жінка у шлюбі. На нашу думку, внесення відомостей до такого реєстру може здійснюватися посадовими особами органу реєстрації за заявою сторін шлюбного договору, або нотаріусом після посвідчення шлюбного договору.

Список використаних джерел

1. Сімейний кодекс України від 10.01.2002 № 2947-III : База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2947-14?info=1> (дата звернення: 02.03.2018).
2. За реєстровані партнерства для одностатевих і різностатевих пар, на підтримку законопроекту № 9103 «Про інститут реєстрованих партнерств». *Електронні петиції*: веб сайт. URL: <https://petition.president.gov.ua/petition/185864>.
3. Сприйняття ЛГБТ людей та їх прав в Україні: травень 2022 року. *Аналітичний звіт*: веб сайт. URL: https://gay.org.ua/publications/AReport_NashSvit_May2022.pdf/
4. «Одностатеві шлюби» та реєстровані цивільні партнерства. Чому одного в Україні не буде і як планується реалізувати інше. *Українська правда*: веб сайт. URL: <https://life.pravda.com.ua/columns/2023/03/7/253207/>
5. Конституція України : Закон України від 28 червня 1996 р. № 254к/96-ВР / Верховна Рада України. Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. Ст. 141.
6. Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод: прийнята і ратифікована Україною від 17.07.1997 р. База даних «Верховна Рада України». URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004#Text.
7. Не тільки для одностатевих пар. Чи узаконять в Україні реєстровані партнерства? *Аналітика Вокс Україна*: веб-сайт. URL: <https://nv.ua/ukr/ukraine/politics/gey-shlyubi-v-ukrajini-chi-zmozhut-lgbt-pari-reyestruvati-partnerstvo-analitika-vokskrajina-50318631.html/>
8. Німецький цивільний кодекс. Федеральний вісник законів [Bundesgesetzblatt] I стор. 42, 2909; 2003 I стор. 738. URL: https://www.gesetze-im-internet.de/englisch_bgb/englisch_bgb.html#p1414.
9. Цивільний Кодекс Італії: веб-сайт URL: https://www.giustizia.it/giustizia/it/mg_1_33_1.page.
10. Про нотаріат : Закон України від 02 вересня 1993 р. № 3425-XII / Верховна Рада України. *Відомості Верховної Ради України*. 1993. № 39. Ст. 383.
11. Харитонов Є. О., Санахметова Н. О. Цивільне право України : підручник. Київ : Істина, 2003. С. 761 .
12. Про затвердження Порядку вчинення нотаріальних дій нотаріусами України : Наказ Міністерства юстиції України від 22.02.2012 № 296/5 / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0282-12#Text> (дата звернення: 02.03.2018).
13. Подружжя, шлюб .Українська мала енциклопедія : у 8 т. / за ред. Є. Онацький. Буенос-Айрес, 1963. Т. 6. Кн. С. 1410.
14. Шлюб. Українська мала енциклопедія : у 8 т. / за ред. Є. Онацький. Буенос-Айрес, 1967. Т. 8, С. 2088.
15. Одинадцятитомний «Словник української мови». *Тлумачний словник української мови*. URL: <https://www.inmo.org.ua/sum.html>
16. Цивільний кодекс України : Закон України від 16.01.2003 № 435-IV / Верховна Рада України. 2003. *Відомості Верховної Ради України*. № № 40–44. Ст. 356.

Письменний О. О. Нотаріальне посвідчення шлюбного договору як спосіб захисту прав та законних інтересів громадян

Стаття присвячується нотаріальному посвідченню шлюбного договору, на самперед, як способу захисту прав та законних інтересів громадян, що є головною ознакою стійкості та зрілості правового суспільства в теперішній час та в теперішніх умовах існування. Досліджено теоретичні питання шлюбного договору в Україні, а також нотаріальне посвідчення таких договорів.

Розглянуті основні проблеми нотаріального посвідчення шлюбного договору в Україні. Акцентується увага, що при нотаріальному посвідченні шлюбного договору роль нотаріуса завжди є принципово важливою складовою, адже відповідно до законодавства України, будь-який нотаріус зобов'язаний сприяти громадянам у здійсненні їх прав та захисті законних інтересів, роз'яснювати права і обов'язки, попереджати про наслідки вчинюваних нотаріальних дій для того, щоб юридична необізнаність не могла бути використана їм на шкоду. А також, при вчиненні будь-яких нотаріальних дій, нотаріус повинен керуватися виключно чинним законодавством України. Оскільки, нотаріальне посвідчення правочину означає, що його зміст, час і місце здійснення, наміри суб'єктів правочину, його відповідність закону та інші обставини перевірені та офіційно зафіксовані нотаріусом, а тому розглядаються як встановлені та офіційні.

Розглянуті основні аспекти нотаріального посвідчення шлюбного договору в зарубіжних країнах, роль та місце нотаріуса в даному процесі. Здійснено порівняльно-правовий аналіз національного та зарубіжного законодавства щодо регулювання шлюбних договорів в законодавстві кожної із вивчених нами держав. Встановлено, що в країнах континентального права шлюбні договори завжди укладаються у письмовій формі та потребують нотаріального посвідчення згідно законодавства кожної держави.

Ключові слова: нотаріальне посвідчення, шлюбний договір, національне законодавство, адміністративно-правові механізми цифровізації, реєстри.

Pysmennyi O. Notarization of a marriage contract as a way of protecting the rights and legal interests of citizens

The article is devoted to notarization of a marriage contract as a means of protecting the rights and legitimate interests of participants to family legal relations, and also as the main sign of stability and maturity of the rule of law at the present time and in the current environment. The author examines the theoretical issues of marriage contracts in Ukraine, as well as the notarization of such contracts.

The main problems of notarization of a marriage contract in Ukraine are considered. We would like to emphasize that in the notarization of a marriage contract, the role of a notary is always a fundamentally important component, because according to the legislation of Ukraine, any notary is obliged to assist citizens in exercising their rights and protecting their legitimate interests, explain rights and obligations, warn about the consequences of notarial acts so that legal ignorance cannot be used to their detriment. In addition, when performing any notarial acts, a notary must be guided exclusively by the current legislation of Ukraine. Since the notarization of a transaction means that its content, time and place of execution, intentions of the parties to the transaction, its compliance with the law and other circumstances have been verified and officially recorded by a notary, and therefore are considered as established and official.

The article examines the main aspects of notarization of a marriage contract in foreign countries, the role and place of a notary in this process. We also performed a comparative legal analysis of national and foreign legislation on the regulation of marriage contracts in the legislation of each of the states we studied. It is noted that in the countries of continental law, marriage contracts are always concluded in writing and require notarization under the laws of each State.

Key words: notary certificate, marriage contract, national legislation, administrative and legal mechanisms of digitization, registers.